

Atıf Bilgisi: Tombul, I. (2021). Değişen değerler ve yabancılaşma bağlamında sinemada öznenin dijitalleşen yalnızlığı. *İNİF E- Dergi*, 6(1), 312-328.

DEĞİŞEN DEĞERLER VE YABANCILAŞMA BAĞLAMINDA SİNEMADA ÖZHENİN DİJİTALLEŞEN YALNIZLIĞI

Dr. Işıl TOMBUL*

DOI: 10.47107/inifedergi.880853

Araştırma Makalesi**

Başvuru Tarihi: 15.02.2021

Kabul Tarihi: 23.04.2021

Öz

Marksist kuram açısından, insanın doğa karşısında yabancılaşması kaçınılmazdır. Özellikle modern dönemde, geleneksel dönemde olduğu gibi üretim ve tüketimdeki bütünselliğin bozulması, insanı emeğinden uzaklaştırmıştır. Sanayi Devrimi Avrupa'sından günümüze baktığımızda kendine çoktan yabancılaşmış olan öznenin artık dijitalleşmiş bir dönemde hâlâ yabancılaştığını söylemek pek mümkün görünmemektedir. Çünkü zaten postmodernist döneme yabancılaşmış olarak ulaşan özne için yabancılaşmaktan çok parçalanmaktan bahsedilebilir. Özellikle Sanayi Devrimi Avrupa'sını inceleyen sosyologlar açısından toplumdaki birçok değişimin çözümlenmesinde önemli bir anahtar kelime olan değer fenomeni, yabancılaşmayla birlikte çalışır. Değer fenomeni, üretim toplumundan tüketim toplumuna geçildiğinde önemli bir kırılma yaşar. Bu kırılma öznenin parçalanmasıyla doğru orantılı olarak karşımıza çıkar. Kapitalist üretim toplumundan kapitalist tüketim toplumuna geçilen dönemde özne kendini tüketim üzerinden kimliklendirirken dijital dönemde öznenin sanal alanda kendilik, beden, bağlantısızlık ve parçalanması dikkat çeker. Bu nedenle dijital kültür içinde öznenin materyalist yalnızlığından dijital yalnızlığına ve parçalanmışlığına doğru bir dönüşüm vardır. Bu çalışmanın amacı, bu yapısal değişimler doğrultusunda öznenin gerçek dünyadaki nesneleşmiş yalnızlığından sanal dünyadaki parçalanmışlığına geçişini sinema üzerinden göstermektir. Bunun için yabancılaşma kuramı bağlamında *Amerikan Güzeli* (1999), *Ben ve Sen ve Diğerleri* (2005), *Erkekler, Kadınlar ve Çocuklar* (2014) filmlerine dönemselsel olarak karşılaştırmalı bir analiz yapılmıştır. Nitel içerik analizi uygulanan çalışmada oluşturulan yönerge doğrultusunda filmler analiz edilmiştir. Öznenin yabancılaşması ve değerlerinin değişimine, Amerikan rüyasının burjuva aile modelini sunan Amerikan banliyösünden bakılmıştır. Filmler dijital dönem öncesi, dijital döneme geçiş ve dijital dönem olmak üzere üç farklı dönemi yansıması açısından önemlidir. Bu farklı dönemlerde öznenin yabancılaşması ve yalnızlığındaki değişimle bağlantılı olarak değişen değerler karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucunda görülmüştür ki dijital döneme geçiş sürecinde, diğer deyişle sanallığın hayatın merkezine girdiği akışkan bir dönemde özneyi saran kurumsal yapılar ve insan ilişkileri yeni değerleri beraberinde getirmiştir. Özne artık gerçek dünyanın nesneleşmiş bir yalnızlığından sanal dünyanın bağlantı içindeki akışkan ve parçalanmış yalnızlığına geçmiştir.

Anahtar Sözcükler: Değer, Yabancılaşma, Yalnızlık, Teknoloji, Sanallık

DIGITALIZED LONELINESS OF THE SUBJECT IN CINEMA IN THE CONTEXT OF CHANGING VALUES AND ALIENATION

Abstract

From the standpoint of Marxist theory, it is inevitable for man to be alienated from nature. Especially in the modern period, the deterioration of the unity of production and consumption has distanced people from their labor. When we look from the Industrial Revolution Europe to the present day, it does not seem possible to say that the subject, who has already alienated from himself, is still alienated in a digitalized period. Because for the subject who has already reached the postmodernist era as alienated, it can be talked about being fragmented rather than alienated. The phenomenon of value, which is an important key word in analyzing many changes in society, works together with alienation, especially for sociologists who study the Industrial Revolution Europe. The phenomenon of value experiences an important break when it is passed from the production society to the consumer society. This break occurs in direct proportion to the splitting of the subject. In the transition from the capitalist production society to the capitalist consumption society, the

* Bağımsız Araştırmacı, E-mail: isiltombulizmir@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7793-7227

** Yazar / yazarlar, makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğuna ve kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edildiğine yönelik beyanda bulunmuştur.

subject identifies himself through consumption, in the digital era, the subject's self, body, disconnection and fragmentation in the virtual space draw attention. Therefore, there is a transformation from the subject's materialistic loneliness to digital loneliness and fragmentation in digital culture. The aim of this study is to show the transition of the subject from objectified loneliness in the real world to fragmented in the virtual world in line with these structural changes through cinema. For this purpose, a periodic comparative analysis was made on American Beauty (1999), Me and You and Everyone We Know (2005), Men, Women & Children (2014) films in the context of alienation theory. Films were analyzed in line with the instructions created in the study, in which qualitative content analysis was applied. The alienation of the subject and the change of values have been viewed from the American suburb, which presents the bourgeois family model of the American dream. Movies are important in terms of reflecting three different periods: pre-digital era, transition to digital era and digital era. In these different periods, changing values are also encountered in connection with the change in the alienation and loneliness of the subject. As a result of the research, it was seen that in the transition to the digital era, in other words, in a fluid period when virtuality entered the center of life, the institutional structures and human relations surrounding the subject brought new values. The subject has now moved from an objectified loneliness of the real world to the fluid and fragmented solitude of the virtual world in connection.

Keywords: Value, Alienation, Loneliness, Technology, Virtuality

Giriş

Değer ve yabancılaşma, Sanayileşme Dönemi sosyologlarının birincil konularının başında gelmektedir. Zamanın ruhuna uygun olarak sanayileşme, makineleşme, kentleşme, kalabalıklaşma, yalnızlaşma olguları içinde atomize olmuş insanın hâlini (ya da hâlsizliğini) analiz çabaları, önce sosyologların ve ardından sistemin kurtarıcısı olarak disiplinleşmekte gecikmeyen psikiyatrinin ana sorunsalı hâline gelmiştir. Anomi, intihar, değer, kentleşme, kitleler, teknoloji, yabancılaşma ve ilintili olunan diğer kapitalist toplum örgütlenmesinin sistemik konuları karşımıza çıkmaktadır. Bugün tartışılan birçok konuya - her ne kadar öncesi olsa da- genel olarak 18.yüzyıl Avrupa'sından başlayarak bakılmaktadır. Yabancılaşma konusu da Sanayi Devrimi Avrupa'sının bir özelliği olarak farklı görünümle bugüne gelmiştir. Sanayi Devrimi sonrasında yaşanan modernizmin en katı hâlleri, şehirlerde insanı geleneksel bağlardan koparmaya başlarken bireyleri atomize etmiş, birincil ilişkilerden ikincil ilişkilere geçilmiştir. Postmodern dönemde ise insanın kendine, köklerine, kimliğe, geleneğe ve cemaatlere (topluluklara) dönüş çabaları olsa da değişimin kaçınılmazlığından dolayı bu dönüşlerin eskiyi geri getirmesinin mümkün olmadığı bilinmektedir. Çünkü geçmiş ve gelenek geri gelmemekte, ancak dönemin yeni ruhuna göre yeniden okunabilmektedir. Giddens'in (1996, s. 37-38) dediği gibi önceki nesilden miras alındığı için geleneğin her yeni nesilde yeniden icat edilmesi gerekmektedir.

Değer ve yabancılaşma fenomenleri birlikte çalışır. Değer konusu, 18. ve 19. yüzyıl Avrupa'sında toplumsal alanın çözümlenmesinde ve bireyin eylemlerinin yönelimlerinde sıkça atıfta bulunulan bir terim hâline gelmiştir. Dönemin kuramcılarının dönem Avrupa'sına bakışları bir hayli olumsuz ve karamsar görünmektedir. Çünkü yeni dönemde oluşan toplum yapısında eski değerlerin çözülüşü vardır. Diğer yandan kentle ilk kez karşılaşmış olan insan, hatta daha doğru deyişle feodalizmin çözülmesinden sonra sanayi olan yerlere göçüp kenti kendi kurmak zorunda kalmış olan insan, daha önceki kuşaklardan aşına olmadığı bir makinesel, kalabalık, şehirli yalnızlık içinde kalmıştır. Değerlerdeki bu çözülme ve makineleşme toplumsal alanda bütün kurumlara zamanla nüfuz etmiştir. Bu nedenle Durkheim (1973, 2002) ve Tönnies'in (2001) kolektifi bozan bireyci yapıları olumsuzlamaları, Marx'ın (1961, 1988) meta analiziyle yabancılaşmayı kuramsallaştırması ve Weber'in (1992) gelişen bürokrasiye ve sayısallığa atfettiği demir kafes metaforu dönemin ruhunu yansıtmaktadır.

Bu kavramları ele alırken bugünü dünden daha farklı dijital kültür ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle gelen hız sayesinde değişen anlam ve ilişkilerin tüketim biçimidir. Bu bizi değerlerin değişimine götürür. Her yeni dönem kendi yükselen

değerlerine sahiptir. Değerler, teknolojik gelişmelerin toplumsal alandaki değişiminden çokça etkilenmektedir. Yaşamın holistik yapısından yola çıktığımızda aklın teknik bilgiyi doğaya karşı kullanması insanın günlük hayatını değiştirmekte, değişen hayat ise kültürü değiştirmekte, yeni kültür içinde değişen insanın akli/düşünme biçimi değişmekte ve değişen akıl yeni teknikler üretmektedir. Bu döngüsellik sürekli birbirini değiştirerek ilerlemektedir.

Marksist kuram açısından baktığımızda eğer ki kültür, insanın doğa karşısında ürettikleri ise o hâlde maddi kültürün yanı sıra iletişim biçimi, toplumsal iletişim kalıpları, insan ilişkileri de bu bağlamda kültürel değişim süreci içine girmektedir. Artık teknolojik değişimden etkilenmek, teknolojiye sahip olmakla ilgili değildir. Bir şekilde değişen kültürel atmosfer içinde teknolojiye uzak olan da etkilenmektedir. Geçmişte modernizmin öznesi, bugün dijital kültürün "kullanıcısı" olmuştur. Değişen bir şey vardır ki o da dijital teknolojinin insan yaşamının kültürel örgütlenmesine getirdiği yapısal değişimdir. Bu değişim, artık birçok alanda önemli bir paradigma değişimini beraberinde getirmiştir. Geçmişteki insanın som yalnızlığı, bugün artık Bauman'ın (2006) deyişiyle söylersek akışkandır.

Birey için değişen şey, daha fazla bireyleşmek olmuştur. Çünkü Weber'in (1992) gösterdiği gibi Hıristiyanlığın bireyci ahlakı ve modernist değerlerle bütünleşen bireycilik, sistemin geri dönülemez bir sonucu olarak karşımızdadır. Bundan sonraki süreçlerde bireyci değerler yok olmamakta, biçim değiştirmektedir. Materyalist bağlamda kendisine yabancılaşan özne, ruhsal bağlamda yabancılaşmanın zeminine zaten sahiptir. Bu nedenle sosyal medyanın çıkması yabancılaşmış olan "yalnız ruhların" sosyalleşme imdadına yetişti diyebiliriz. Sosyalleşme bu parçalanmış özne için artık bir problem değildir, çünkü her an her yere akabilir. Tüm bu süreç yeni değerler yapısını da oluşturmaktadır. Değerleri; insanın idealleri, sarmalandığı ahlak yapısı, etik kuralları ve hayatı anlamlandırma aracı olarak ele aldığımızda, yeni medya yeni değerleriyle var olacaktır. Dolayısıyla ideoloji de dijital kültür içinde yalnızlaşan özneye sistemin yeni tüketim kültürüyle seslenecektir.

Bu kuramsal çerçeveler doğrultusunda bu çalışmada önce değer fenomeni üzerinde durulmuş ve ardından yabancılaşma kuramı bağlamına öznenin modern dönemden günümüze olan yolculuğuna bakılmıştır. Çalışmanın amacı, dijital döneme geçişle birlikte öznenin meta dünyası içindeki yalnızlığından sanal dünyada bağlantı içindeki yalnızlığına sinema üzerinden bakmaktır. Materyalist dönemden dijital döneme olan geçişte alt zeminde kendini hissettiren dijital kültürün değişimiyle gelen yeni değerlerin temsili için, örneklem olarak üç film seçilmiştir. Sam Mendes'in *Amerikan Güzeli (American Beauty, 1999)* filmi çekildiği dönem itibariyle aslında internetin yeni çıktığı, henüz insanların hayatına girmediği ve dijital öncesi dönemi kapatan bir film olarak karşımıza çıkması açısından önemlidir. Miranda July'nin *Ben ve Sen ve Diğerleri (Me and You and Everyone We Know, 2005)* filmi ise dijitalleşmenin hayatımızda yeni yaygınlaşmaya başladığı ve sohbet (chat) kültürünün olduğu bir dönemi yansıtmaktadır. Jason Reitman'ın *Erkekler, Kadınlar ve Çocuklar (Men, Women & Children, 2015)* filmi ise artık dijital kültürün insanların hayatını sardığı bir dönemi anlatır. Bu filmler, Amerikan rüyasının orta sınıf burjuva Amerikan ailesini temsil eden Amerikan banliyösünde çekilmiştir. Değerlerin dönemin değişen kültürel yapısıyla bağlantılı olarak değiştiği görülmektedir.

1. Değer Fenomeni

Değer; iktisatta, sanatta ve daha çok sosyoloji, psikoloji ve antropolojide kullanılan bir ifadedir. Değerler; yasalar, mitoloji ve standartlaşmış dinî dogmalar dâhil olmak üzere grubun sözlü veya yazılı literatüründe somutlaşır. Tutumlar, motivasyonlar, nesnelere, ölçülebilir miktarlar, önemli davranış alanları, gelenekler, gruplar, olaylar ile ilgili farklı

tanımlamalar olsa da genel anlaşma, değerlerin bir şekilde varoluşsal önermelerin aksine, normatif ile ilgisi olması üzerinedir. Normatif alan ise bizi ahlaksal bir alana götürür. İnsan yaşamı toplumsal bir yaşamı içerdiği için ahlaki bir yaşamdır (Kluckhohn, 1962, s. 388-404). Ahlak, değerlerle birlikte çalışır. Kontrol mekanizmasının özel entegrasyon sorunlarına uyarlandığı için ahlak görelî bir kavramdır (Parsons ve Shils, 1962, s. 73-74) ve ahlaki yargılar, akıl yürütme ile varılan sonuçlar değildir (Watson, 1985, s. 281). Sosyolojik söylemde ise ahlakın konumu belirsizdir. Hatta çoğu anlatıda ahlakın marjinal bir yeri vardır. Teleolojik söylemin bilimde kullanılmaması, bilimselliğin tek koşulu olmasa da gerekli bir koşulu olarak görüldüğünden sosyolojik söylem, bu bağlamda, ilk çıktığı dönemlerde din, amaç, irade vb. konulardan uzak bir dil kullanmıştır. Bu nedenle, sosyologlar ahlaki fenomenleri, teleolojik dilden uzak ele almış; ahlak, toplumsal gerçeklik içinde bir faktör olarak tanınsa bile ikincil konuma yerleştirilmiştir. Böylece toplumsalın varoluş sorunsalı, sosyoloji tarafından felsefi antropolojiye isteyerek bırakılmıştır. Dolayısıyla başkalarıyla olan varoluşsal birlikteliğin, deneysel ve davranışsal sonuçlarıyla ilgili olarak bir sosyolojik görüş birliği yoktur (Bauman, 2008, s. 169-180).

Bir değer, bir grubun, bir birey veya karakteristiğinin açık, kapalı ya da belirgin olarak ayırt edici modlarından, araçlarından, eylem bitiminden seçime etki eden ve arzu edilen bir kavramdır. Duyuşsal (arzu), bilişsel (anlayış) ve konusal (seçim) unsurların hepsi, değer kavramı için gereklidir. Bu tanım, kültürü, grubu ve bireyin kendi kültürüyle olan ilişkisini ve grubundaki ilk çıkış noktası olarak yer alır ve değeri, kültür veya sosyal yapıyla karşılaştırılabilir mantıksal bir yapı olarak tanımlar. Hem değerler hem de kültür, bireyler tarafından söylenen ve yapılanlara dayanır, ancak duyu verilerinden gelen çıkarımları ve soyutlamaları temsil eder. Analitik anlamında değer lokusu, ne organizmada ne de hemen gözlemlenebilir dünyadadır; bilimsel soyutlamalardan ziyadedir. Bu içselleştirilmiş sembolik sistemler, metodolojik olarak, bir *erklaren* (açıklamak) tipi yorumdan ziyade bir *verstehen* (anlamak) gerektiren özel bir statüye sahiptir. Bir değer sadece bir tercih değildir, fakat ahlaki olarak, akıl yürütme ya da estetik yargılar yoluyla kabul edildiği düşünülen bir tercihtir (Kluckhohn, 1962, s. 395-396). Değer, özelleştirici bir kavramdır. Bu nedenle değerler üzerindeki araştırmaların çoğu, içselleştirme derecesini ölçmeye çalışır (D'Andrade, 2008, s. 11). Değerler kendi içinde birbirini destekleyicidir, çelişmez (Rattner ve Danzer, 2011, s. 96).

Değer, özellikle Sanayi Devrimi sonrası Avrupa'da kentleşmeyle oluşan kalabalıklar açısından sosyolojik kuramların önemli bir parçası hâline gelmiştir. Bireysellik taşımakla birlikte, kolektif alana da yönelik bir kavram olduğu için bireyin yönelimlerinde karşımıza çıkar. Parsons'ın değere bakışında, aktörün yönelimleri esastır. Parsons, değerleri örüntü (pattern) olarak ele alır. Bir değer örüntüsü, her zaman bir etkileşim bağlamında kurumsallaştırılır. Bir yandan aktörün davranışıyla rol beklentileri varken diğer yandan, başkalarının olası tepkilerine ilişkin beklentiler vardır. Sosyallik, ortak değerlerin paylaşıldığı ve bunun bir sorumluluk duygusunu beraberinde getirdiği bir sistemdir, ilgili aktörler, değerler alanı içinde bir kolektiviteyi oluşturur (Parsons, 1991, s. 24-26). Bu nedenle oryantasyona dair eylemlerle kurulan toplumsal etkileşim önemlidir. Değer oryantasyonu, aktörün, belirli bir norm içinde seçim yapmasını ifade eder (Parsons ve Shils, 1962, s. 53-60). Aktör toplumsal rolüyle bu seçimi yapar. Rol ise belirli bir toplumsal yapı veya kurumdaki belirli bir bireyin statüsünden dolayı, belirli nesnelere göre uygun ve beklenen davranış biçimleridir (Tolman, 1962, s. 350-351). Öznenin bir şeye verdiği değer, o anın gerçek koşullarına göre, verileden daha büyük değildir. Antikalar örneğinde olduğu gibi bazı şeyleri elde etmenin zorluğu değerleri algılamanın nedenleridir (Simmel, 1971, s. 52-56).

Neden değerler olduğu sorusunun cevabı, toplumsal düzenin devamlılığında yatar. Değer olmasaydı; sosyal sistemin işleyişinde bireyler hedeflerine ulaşmaya devam etmez, kişisel ve duygusal terimlerle istedikleri ve ihtiyaç duydukları şeyleri almaz, kısacası sosyal yaşam sürmezdi (Kluckhohn, 1962, s. 400). Modern sosyal yapı, insanlara farklı yaşam tarzları sunar. Böyle bir sosyal yapı içerisinde özgürlük vardır, ancak dünya daha anlaşılmalıdır. Dolayısıyla insanların güvenlik içinde hissetmesi, hayattaki yönlerini bulabilmesi için değerlere ihtiyaç çıkabilmektedir (Özgökbel Bilis ve Bilis, 2018, s. 196).

Durkheim'a göre değerlerin yitimi anomiyi yaratmaktadır. Durkheim, Sanayi Devrimi Avrupa'sını incelediği için sını ve ticari alanlardaki mesleklerin intihara sebep olduğunu anlatır. Anomi, modern toplumlarda görülen intiharda spesifik bir faktördür. Anomik intihar, insanın etkinliğinin yetersiz düzenlenmesinden ve bunun sonucunda ortaya çıkan ıstıraplarından kaynaklanır (Durkheim, 2002, s. 218-219). Durkheim'ın anomiden endişe duyması ya da normatif düzenlemenin nispeten yokluğu, mekanik ve organik dayanışma kavramları bağlamında anlaşılmalıdır. Sosyal dayanışmanın bireyciliği öne çıkarmayan organik yapının olması gerekir (Kim, 2003, s. 3). Durkheim'daki bu ayrım, Tönnies'te (2001) *Gemeinschaft* ve *Gesellschaft* ile ifade edilir. Endüstrileşmiş toplumun yaşadığı yabancılaşma, toplumsal ilişkilerde kendini gösterir. Bu dönem aynı zamanda bugün çok konuştuğumuz bireyciliğin de yükselmeye başladığı bir zamanı anlatır. Durkheim bireyciliğe, kolektivitreyi bozduğu için olumsuz bakar. Batı toplumunun modern yapısında Hıristiyanlığın insana yüklediği kutsallık sonucunda birey, devletten üstün hâle gelir. Hıristiyanlıkta eylemin ahlaki değeri içe dönüktür. Birey, yalnızca kendisine ve Tanrı'ya karşı sorumlu olarak kendi davranışının yargıcı olacak şekilde yükselir (Durkheim, 1973, s. 46-54). Bireyin yükselişi ise yabancılaşmanın en çok tartışıldığı ve yalnızlaşmanın başladığı yer olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle değer fenomeninin yabancılaşma ile olan ilişkisine bakılmalıdır.

2. Değer ve Yabancılaşma

Değerlere dair eleştiriler en çok yabancılaşma zemininde ele alınmaktadır. Özellikle modernizm ile gelen yapısal değişimlerin bireyde yarattığı etkilerden sonra bireyin atomize olan ve yalnızlaşan hâli, uzun ve derin bir yabancılaşma sürecinin bir sonucu olarak karşımıza çıkar. Aslında Sartreyen (1993, 2007) bir şekilde konuya yaklaştığımızda bunun bir sonuç değil, bizzat sürecin kendisi olduğunu da söyleyebiliriz. Çünkü Sartre'ın varoluşsal yaklaşımı yalnız insanın bu yalnızlık sürecinin bulantısından kurtulamayacağını bilmesinden dolayı, bulantının bir kısır döngü hâlinde devam etmesi bizi süreç içinde bir yorumlamaya bırakır. Ancak Marx'a dönersek, daha modernist ve doğrusal mantıkla bu, süreç değil, sonuç olarak karşımıza çıkar. Marx tarihselci duruşla, Sartre'dan farklı olarak, ama ondan çok da uzak olmayarak, insanın üstüne çöken geçmişi tanımlarken insanın mutlak anlamda özgür olamayacağını da gösterir; çünkü Marx'a (2012, s. 13-14) göre insanlar, çok bilinen sözüyle, kendi tarihlerini (kaderlerini) kendileri yaparlar; ama kendi seçtikleri koşullar içinde değil, karşı karşıya kaldıkları ve geçmişten gelen koşullar altında yaparlar ve geçmişin geleneği, yaşayanların üzerine bir kâbus gibi çöker.

Marx, 19. yüzyıl Britanya'sının kapitalizmin ve endüstriyel gelişmelerinin yıkıcı etkisini eleştirmiştir. Kapitalist dönemin başlangıcında, büyüyen ekonomik güçler Orta Çağ toplumunun özerk kırsal hane halkı ile nasıl çatışmaya başladığını gösterir. Pazar güçleri, zamanla bu kırsal yaşam ve bağımsız üretim biçimlerini çözmüştür. Kırsal kesim iş bulmak için şehirlere göçer ve burada ya işsiz kalır ya da fabrika gibi iş alanlarında çalışmak zorunda kalır. Endüstriyel çalışma şekilleri, özerk ve bireysel çalışma biçimlerinin sonu anlamına gelirken iş ise sosyal iş birliği gerektiren bir faaliyet hâline gelir. Marx'ın kuramının önemi, bu sürecin olumsuzluğunu net olarak göstermesindedir.

Elbette Marx, kırsaldaki feodal ilişkilerin çözülmesiyle feodale bağlı köleliğin bitmesi gibi olumlu sonuçlarının farkındadır. Çünkü bu süreç sadece geleneksel ilişkileri çözmemiş, daha gelişmiş bir ilişki örüntülerinin yaratılmasını da sağlamıştır (Sayers, 1998, s. 80-85).

Kapitalist sistem, emekçiyi emeğini gerçekleştirebileceği araçların mülkiyetinden ayrılmasını ister. Bu nedenle, sözde ilkel birikim, üreticiyi üretim araçlarından ayırmanın tarihidir. İlkel olarak görünmesinin nedeni sermayenin prehistorik aşamasını ve üretim tarzını oluşturur. Çünkü kapitalizm, feodalizmin ekonomik yapısından büyümüştür (Marx, 1961, s. 1227). Emeğin işçinin dışında olması, işçinin temel varlığına ait bir şey değildir; dolayısıyla çalışırken hissetmiyor, fiziksel ve zihinsel enerjisini özgürce geliştiremiyor, sadece bedenini ve zihnini tüketiyor. Bu nedenle işçinin çalışması, ihtiyaçları karşılamak için bir araçtır. İşçi kendini ne kadar çok harcarsa kendisine karşı yarattığı yabancı nesnel dünya o kadar güçlü hâle gelir ve iç dünyası o kadar yoksullaşır. İşçi, yaşamını nesnenin içine koyar; ama hayatı artık ona değil, nesneye aittir. Emeğinin ürünü ne kadar büyükse kendisi o kadar azdır. İşçinin ürettiğine yabancılaşması, yalnızca dışsal bir varoluş (nesne) hâline gelmesi değil, aynı zamanda nesneye verdiği hayatın düşman gibi karşısına çıkması anlamına gelir (Marx, 1988, s. 71-74).

Weber'in (1992) kuramında ise rasyonalizm ile gelen hesaplanabilirlik sayesinde bürokrasi, ekonomik ve yasal kurumların gelişmesi, değerlerin parçalanması vardır. Weber klasik teorisyenlere benzer olarak bireyin talihine olumsuz açıdan bakar. Rasyonellik ve hesaplanabilirlik arasında sıkışmış bireye bakarken böyle düşünmekle haksız da değildir. Çıkışı olmayan köksüz bireyin tutunacağı pek bir şey yoktur. Şehirleşme ile ev ve işin mekânsal ayrımı, bilimin gelişimiyle işyerlerindeki muhasebecilik faaliyetleri, hukuki olarak her şeyin kayıt altına alınması, insanın yaşamının teknoloji ile standart bir sürece girmesi rasyonel kapitalist örgütlenişi gerçekleştirir. Marx'ın çözümlemesini destekleyen ve artık tek kişinin bütünsel kontrolünden çıkan bir emek süreci vardır.

Marx'ın vurgusunda metalaşma yalnızca birey değil çevresiyle olan ilişki için de geçerlidir. Üç çeşit yabancılaşma vardır. İlk olarak, insanın kendinden yabancılaşması, ikincisi insanlara yabancılaşması ve üçüncüsü ise dünyaya yabancılaşmasıdır. Aslında bu üçü de bir sürecin üç aşamasını temsil eder. Marx, özellikle aralarındaki bağlantıları vurgulamıştır. Tarihin önceki evrelerinde birçok toplum yabancılaşma yaşamıştır, ancak biçimsel ve boyutsal olarak modern zamanlardaki yabancılaşma diğerlerinden farklıdır (Pappenheim, 2000). Yabancılaşmak, bir şeyle yanlış veya uzaklaşmış bir ilişkiye sahip olmaktır. Kapitalist üretim, diğer insanlarla ve doğayla olan ilişki biçimimizi bozan fikirlerin üstyapısını gerektirir. Aynı işte çalışan işçiler, iş birliği içinde iş yapmaları gerekirken bilakis rekabet içine girerler. Çalışmak, bir neşe ve zevk olmak yerine sıkıcı bir angaryaya dönüşür. Sadece hayvanlarla paylaştığımız cinsellik ve beslenme gibi güdülerde kendimizi özgür hisseder hâle geliriz (Woodfin, 2004, s. 61-65). Marx'ın çalışmasındaki yabancılaşma, nesneleştirme ile birlikte anlaşılmalıdır ve her ikisi de ayrılık ya da uzaklaşmaya benzer, maddi ya da ekonomik bir anlamın ötesindedir (Kim, 2003, s. 2).

Lukács, Marx'ın kapitalist toplumu, metanın analiziyle ele almasını incelerken değer kavramının altyapıdaki çıkışını gösterir. Bu nokta üstyapıyı etkilemesi açısından önemlidir. Değerin toplumsal üretimdeki merkezî konumu, bir aksiyom değil, ontolojik bir gerçektir. Her şeyden önce, toplumsal değer kategorisi, toplumsal varoluşun temeli olan emeği sunar. Emeğin değer toplumsal işlevleriyle olan bağlantısı, sosyal varlığın doğal varlığından kaynaklanan temel yapılandırma ilkelerini ortaya koymaktadır. Bu maddi temelin karakteri, maddi doğayı kesen bir süreci gösterir. Bir yandan meyve ağaçları, evcil hayvanlar gibi doğaya aitmiş gibi görünen nesnel varken diğer yandan doğallığını kaybetmiş olan sosyal kategoriler, değer diyalektiğinde birbirine bağlı durur. Kendini bir

çelişki olarak ifade eden kullanım-değer ve değişim-değerinin ayrılmazlığı, sosyal varlığın bu ontolojik özelliği ile ortaya çıkar. Burjuva idealist sosyal felsefenin teorisi, çoğu zaman materyal-zihinsel, doğal-sosyal arasında soyut ve antinomik (çatışkılı) bir zıtlıktan kaynaklanır ve bu kaçınılmaz olarak tüm gerçek diyalektiklerin yok edilmesine yol açar. Böylece sosyal varlığın karakterini anlaşılabilir kılar (Lukàcs, 1978, s. 38-39). Bu süreçte rasyonel nesnelleşme, şeyleşmenin karakterini gizler. Kullanım değeri, meta görünümüne büründükçe şeysellik veya nesnelliğin yok edildiği yeni bir nesnellığe bürünür (Lukàcs, 1971, s. 92). Değer, meta bazında kendini oluştururken üstyapı da bununla uyumlu olacaktır. Kapitalist toplum kendi üretim örgütlenmesini kuracak ve bundan sonraki olgular karşımıza tüketim toplumunda bu ideolojik yapıyla çıkacaktır.

Önceki toplumlara üretim toplumu denmesinin nedeni insanların üreten tüketiciler olmasıdır. Bugün ise insanlar toplumda tüketici yetenekleriyle vardır. Yani bireylere gösterilen norm, tüketim üzerine temellenmiştir. Aslında geçmişle bugün arasında çok büyük bir fark olmasa da toplumsal normlarda yaratılan bu vurgu, derin bir farka neden olmakta ve önemli değişimleri beraberinde getirmektedir. Bu değişimlerden en önemlisi insanların kimliksel talepleri üzerinedir. Artık panoptikal kurumlar azalmıştır çünkü insanları tekdüze davranmaya, tercihleri sınırlamaya neden olduğu için, tüketici kitlenin yetiştirilmesine uygun değildir. Hiçbir şey, artık bir tüketici tarafından sıkıca benimsenmemelidir. Arzu nesnesini tüketmek, gereken süreden daha uzun olmamalıdır. Çünkü tüketimin zaman alması, piyasanın malları satması açısından bir sorun yaratacaktır. Tüketilen malların memnuniyeti hemen olmalı ancak tüketim bittiği an memnuniyet de bitmelidir (Bauman, 2005, s. 24-27). Bu materyalist yapı sadece maddi tüketim üzerinden ele alınmamalıdır. Maddi tüketim kapitalist materyalist dönemde kendini belirgin olarak gösterir ancak dijital dönemde bunu maddi tüketimin yanı sıra insan ilişkileri ve iletişim ile ilgili örüntülerde baskın olarak görmekteyiz.

Materyal ve post-materyal değerler, karşılıklı olarak münhasır değildir, bilakis modern insan eylemlerinde değer çoğulculuğu ile karakterize edilir. Endüstri çağında, disiplin ve gayret gibi evrensel olarak geçerli değerler ortadan kalkmaz, ancak ihtiyaçlara uyarlanır. Disiplin öz disiplin hâline gelirken sorumluluk toplumdan bireye aktarılır (Abbate, 2014, s. 1-2). Dolayısıyla kapitalist topluma ait kültürel yapıda değer yok olmaz ancak form değiştirerek karşımıza çıkar. Endüstri toplumunun değerleri yaşam alanına uygun olarak, dönemin teknolojisinin sunduğu imkândan, sanayi ortamından, kalabalık kentlerin kolektifliğinden daha dijital, ağ kolektivitesine geçerken tüketim de buna uygun özelleşmiş hâle gelir. Özelleşen tüketim bireyin kimliğinin bir parçası olur.

3. Araştırmanın Yöntemi ve Analizi

Bu çalışmada, *Amerikan Güzeli* (1999), *Ben ve Sen ve Diğerleri* (2005), *Erkekler Kadınlar ve Çocuklar* (2014) filmlerine yabancılaşma kuramı bağlamında karşılaştırmalı nitel içerik analizi yapılmıştır. Bu filmler çekildikleri tarih açısından önemlidir. Sırasıyla dijital öncesi dönem, dijitalliğe geçiş ve dijital dönemi yansıtır. Filmler için uygulanan içerik analizi yönergesi şöyledir: Banliyö kültürü ve aile, iş ve kariyer, nesnelleşme, sanallık, sistemden çıkış.

Çalışmanın hipotezleri maddi ve teknolojik kültürdeki değişimin üstyapısal alanda insan ilişkilerinde ortaya koyduğu değişim üzerine odaklanır: Materyalist tüketim kültüründen dijital tüketim kültürüne geçişte değerlerde değişim vardır. Sistemin eski değerleri yok olmamakta, yeni dönemin ruhuna göre biçimlenmektedir; böylece sistem kendini yeniden üretmektedir. Bütünsel özne maddi ve teknolojik alanda parçalandıkça, öznenin yalnızlığı sanallık içinde bağlantısız ve akışkan hâle gelmiştir. Sanallık içinde parçalanmış öznenin birincil değeri materyalist değil, kendilik sunumu ile ilgili olarak daha

benlik merkezli olmuştur. Bu da tüketimin materyal tüketim üzerinden daha çok kişinin benliği ve bedeni üzerinden gerçekleşmesine neden olur.

Sam Mendes tarafından yönetilen *Amerikan Güzeli*, 1999 yılında çekilmiş olmasıyla aslında 2000 öncesi dönemi yakalaması açısından önemli bir temsile sahiptir. Filmde kapitalist toplum içinde bir yabancılaşma söz konusudur. Amerikan rüyasının temsili mekânları olan Amerikan banliyösünün orta sınıf beyaz burjuva Amerikan ailesi değerlerini eleştiren bir filmidir.

Miranda July'nin yönettiği ve oynadığı filmi, *Ben ve Sen ve Diğerleri (Me and You and Everyone We Know, 2005)*, birden fazla hikâyeye sahiptir. Karakterlere baktığımızda, ilk bakışta olağan diyebileceğimiz karakterler aslında eyleme geçtiklerinde ne yapmak istedikleri tam olarak anlaşılmayan karmaşık yapılara sahiptir. İlk dikkat çeken ve egemen görünen hikâyelerden biri Christine'in Richard'a duyduğu aşktır. Genel olarak insan ilişkilerindeki yabancılaşmaya odaklanılır.

Jason Reitman'ın *Erkekler, Kadınlar ve Çocuklar (Men, Women & Children, 2014)* filmi gençlerin ve ebeveynlerinin internet kullanımı ve bunun ilişkilerine etkisini işleyen bir filmidir. Film caz müziği eşliğinde gezegenler arasında dolaşan bir uzay aracı görüntüsüyle başlar. Bu görüntü, dönemin uydu teknolojilerine atıf yaparken diğer yandan filmdeki karakterlerin hepsinin aslında başka bir dünyaya sahip olduğunu, ilişkiler arasındaki uzaklığı imler. Görüntü, gezegenler arasında gezerken dış ses, 15 Eylül 1977'de NASA'nın, uzay aracı Voyager'ın 27 Eylül 2013'te 36 yıl sonra güneş sisteminden çıkıp uzaktan dünyanın bir fotoğrafını çekip gönderdiğini anlatır. Carl Sagan'ın Voyager'dan çekilen bu fotoğraftan esinlenerek yazdığı Soluk Mavi Nokta'ya gönderme vardır.

3.1. Banliyö Kültürü ve Aile

Amerikan Güzeli'nde banliyöde eşi ve kızıyla yaşayan Lester, orta yaş bunalımındayken kızları da ergenlik bunalımındadır. Bir gün sistemin ve toplumun kendisine sunduklarını reddedip özgürleşmek ister ve buna işinden istifa ederek başlar. Film, materyalist banliyö yaşam biçimini eleştirirken (White, 2002) çağdaş banliyönün toplumsal krizlerini de gösterir. Burnhamların evi başarı ve refah temsili olarak banliyö kültürünün en önemli özelliklerinden biri olarak çerçevelenmektedir (Papajcık, 2006, s.29). Dinî değerlerin yokluğu, Hristiyan kültürünün baskın oluşu banliyödeki orta sınıf Amerikalının inanca bağımlılığının değişmekte olduğunu gösterir. Artık din, aileleri yemek masasında birleştiren bir etki ya da bireyin bir amacı olduğunu hissetmesinin tek yolu değildir. Ayrıca, azınlıkta kalan etnik kimliklerin yokluğu da banliyö Amerika'sının kaba gerçekliğini, öncelikli olarak orta sınıf beyazlar için ayrıldığını gösterir. Amerikan ideografisi; özgürlük, sıkı çalışma, refah, cesaret, aile ve bireycilik ile ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte, *Amerikan Güzeli*'nde yer alan banliyö kültürü, bireyciliği ihmal eder ve yerine uyumu koyar. Banliyö kültürünün üyeleri, uyum standartlarına göre tutulur ve daima kendilerini bağlı tutan gerilimlere maruz kalır. Bu nedenle filmin adında da geçen ve gösterilmek istenen “güzellik”, toplumun kolektif tezahüründe değil, bireysel olarak, bakanın gözünde yatmaktadır (Papajcık, 2006, s. 49-45). Amerikan Rüyası'nın temsili olan kusursuz görünümlü Amerikan orta sınıf banliyösü ailesinin artık değiştiği görülmektedir. Eşcinsel aile olarak karşımıza çıkan Burnhamların yan komşuları ve diğer yanlarındaki oturan homofobik otoriter asker komşuları bu çeşitliliği göstermektedir.

Banliyöler Amerikan rüyasında insanların ev, bahçe, araba sahibi olması açısından önem taşır. Özellikle 1980'lerde ve 1990'larda bu mekânların filmlerde çok kullanılması (Voletz, 2017), küresel değişim dönemini gösteren bir zaman diliminde dikkat çekicidir. McAlister (2008) filmlerde banliyö ahlakını incelediği araştırmasında *Pleasantville* (1998) ve *Amerikan Güzeli* (1999) gibi filmlerdeki banliyölerin cinsel baskıya maruz kalan ve en

derin isteklerini gerçekleştirilmemiş sakinlerin yaşadığı bir yer olarak tasvir edildiğini gösterir. Amerikan filmlerindeki banliyölere yönelik baskın tutumlar, *A Wonderful Life*'tan (1946) *Amerikan Güzeli*'ne (1999) kadar değişse de burjuva ideali aynı kalmıştır. Burnhamların müstakil evleri; kazık çitleri, iyi bakımlı bahçeleri, ağaçlarla kaplı geniş caddeleri olan 19.yüzyıldan kalma bir yerleşim bölgesinde yer alır. Ev ile işyeri arasındaki fark, iki alan arasındaki ayrımı yansıtmaktadır. Lester'ın iş mekânında yabancılaşma ve boşluk duyguları görülürken evde karısıyla kızıyla olan gergin ilişkileri vardır. Aile ve ev yaşamının önceliği, banliyö mitini destekler. Ev ile iş arasındaki ayrım imgesi, banliyö temsiline egemen modelini örneklemekteyken buna karşın ofis alanı, 20. yüzyılın banliyö nüfus artışını hem soğuran hem de şekillendiren tekno-kent ya da uydu kent gibi yeni banliyölerle bu mitten ayrılmaktadır. Yeni banliyöler beyaz, orta sınıf ve erkeğin dışındaki insanlarla kültürel olarak genişlese de burjuva ütopyalarının yerini dolduran sıkıntı, boşluk ve kendine acıma duyguları ile yoğunlaşmaktadır (Huston, 2009, s. 501-512). Bu nokta filmin dijital öncesi ve dijital sonrası dönem arasında kalan değerleri ve değişimleri yansıtmaya açısından önemlidir. Bu bağlamda tüketim açısından yeni bir dönemin başladığını gösterir. Bundan sonraki teknolojik geçiş süreci *Ben ve Sen ve Diğerleri* filminde görülebilir.

Ben ve Sen ve Diğerleri'nde benzer bir banliyö kültürü vardır. Filmde banliyö mahallesinde komşuluk ve arkadaşlık ilişkileri dram ve komedi üslubunda anlatılır. Amerikan mikro kozmosunun bir betimlemesi olan film bir toplum eleştirisi sunar. Filmin karakterleri, insanların kendilerinden taviz vermeden bir topluluk içine dâhil olma isteğini göstermektedir. Film banliyödeki beyaz orta sınıf komşuluk ilişkileri içinde geçmektedir. İlk bakışta izleyici için normal bir altyapıya sahip olan film, banliyödeki beyaz orta sınıfın yükselen günlük problemleri hakkındadır (Czudaj, 2016, s. 72).

Erkekler Kadınlar ve Çocuklar'da uzayda Voyager'ın güneş sisteminden çıkışını gösteren sahneden sonra dünyada, yine bakımlı bir Amerikan banliyösünde bir evde porno sitelere girmeye çalışan Don'ı görürüz. Don, porno sitelerden dolayı kötü yazılımların artık bilgisayarını mahvetmesi nedeniyle 15 yaşındaki oğlunun bilgisayarını kullanmak zorunda kalır. Ancak Don oğluna ev ödevi yapması için aldığı bilgisayarı açtığında oğlunun da pornografik sitelere girdiğini fark eder. Brandy ve Tim filmde en "gerçek" iki karakterdir. Brandy'nin annesi histerik bir şekilde kontrolcüdür. Evinde ebeveynlerle çocukları sosyal medyadan nasıl koruyacaklarına dair toplantılar yapar. Evinin kapısında Amerikan bayrağı vardır ve iktidarın gözetleyici gözü gibidir. Ancak ne kadar kontrolcü olursa olsun kızı annesinin haberi olmadığı gizli bir hesap açar, kendi istediği gibi paylaşımlar yapar. Tim ise annesi tarafından başka erkek için terk edilmiştir. Babası da Tim ile pek ilgilenmemektedir. İletişimsiz aile yapıları vardır.

3.2. İş ve Kariyer

Modernite bireye kendini inşa etme görevi yükledi. Başlangıçta bu sorumluluk iş ile sağlandı. Sosyal kimlik, çalışma becerilerini ve istihdama bağlı kariyer planını temel belirleyiciler olarak aldı. Kimlik, bir kez seçildiğinde, yaşam boyu istikrarlı olarak devam etmeliydi. İş-kariyerinin güzergâhı ve kimlik inşasının önkoşulları birbirine uyar. Ancak bugün istikrarlı, dayanıklı, tutarlı bir çalışma kariyeri artık yaygın değildir. Artık yaşam boyu bir kimlik inşa etme olasılığı, insanların büyük çoğunluğu için kalmamıştır. İş esnek, gelecek ise belirsiz ve sürprizlerle dolu olmalıdır. Kimlik arzusu ve bu arzuyu tatmin etme korkusu, kimlik düşüncesinin çektiği cazibe ve itme, kararsızlık ve karışıklık bileşiği üretmek için karıştırılır. Bu tür endişeler, değişken, sonsuz yaratıcı ve düzensiz tüketim malları piyasası tarafından daha iyi hizmet vermektedir (Bauman, 2005, s. 27-28). *Amerikan Güzeli*'nde Lester, Amerika'nın acımasız rekabet ortamında bu meslek-kimlik

değişiminden doğrudan etkilenen bir kaybedendir (loser). Lester, çalıştığı şirket için on dört yılını verdiğini ve bir fahişeye döndüğünü söyler. Çalıştığı dergiye yıllarını ve emeğini vermiş olmasına rağmen, şirkete yeni gelmiş genç iş adamı Brad tarafından Lester'ın verimliliği sorgulanır.

Lester'ın eşi Carolyn, hırslı bir emlakçidir. Bir emlak kralına statüye olan tutkusundan dolayı ilgi duyar. Tamamen başarı ve para odaklı bir hayat, Carolyn'in cinsel hazlarını da yönlendirmektedir. Emlak kralıyla birlikte ilişki sırasında emlak kralı "Kim kral?" diye sordukça Carolyn de "Sen!" diye bağırır. Yani statü ve para üzerinden orgazm yaşanır. İş hayatının getirdiği başarı ve iktidar, cinsel iktidar ile paraleldir.

Yabancılaşmış insanlar, sıklıkla başarılı kişilerdir. Başarı, devam ettiği sürece, bireyin ödediği bedele karşı belirli bir uyusukluk yaratır ve sadece kriz dönemlerinde yabancılaşmanın farkına varılır. Benzer şekilde toplumlarda tarihlerinin kritik evrelerinde sorunun farkında olurlar (Pappenheim, 2000). Carolyn bu krizi gerek işte gerek evde başarısızlığı ile yüzleştğinde anlamıştır. Filmde paranın iktidarı üzerine kurulu bir hayat kendini belirgin olarak hissettirir. Para, her şeyi satın alma, tüm nesnelere el koyma özelliğine sahip bir nesnedir. Niteliğinin evrenselliği, varlığının her şeye kadir olmasıdır. Bu nedenle, her şeye kadir varlık olarak işlev görür (Marx, 1988, s. 136). Ruhun merkezinde kesin bir şeyin olmaması bizi her türlü uyarım, duyum ve dış faaliyetlerde anlık tatmin arayışına iter. Böylece, kendisini vahşi rekabet arayışı, stil, görüşler ve modern sadakatsizlik olarak gösteren istikrarsız ve çaresiz ilişkiler vardır. Paranın bu tür bir yaşam için önemi büyüktür. Para tüm kültür araçları ile bir dizi hâlinde durur. Para, kısmen arzulandığı tutku nedeniyle ve kısmen de kendi boşluğu ve geçiş niteliği nedeniyle, teleolojik yer değiştirmenin anlamsızlığını ve sonuçlarını göstermede en önemlisidir. Ancak, bu anlamda para tüm bu fenomenlerin ölçeğinde en yüksek noktadır (Simmel, 2004, s. 490).

*Ben ve Sen ve Diğerleri'*nde yaşlı insanların şoförlüğünü yaparak geçinen Christine, yeni boşanmış olan ve büyük bir mağazanın ayakkabı reyonunda çalışan Richard'a âşıktır. Aslında filmde dikkat çeken konularda biri insanların hayatları gibi dağınık, parçalı ve istikrarsız görünen işleridir. Birçok insanın sosyo-ekonomik alanını temsil eden bir anlatı bağlamında şunlar vardır: Alt orta sınıf yaşamın yıpranmış ve güvensiz koşulları, kıyı şeridindeki Los Angeles'ın banliyösünün kasvetli yerlerinde iş, eksik istihdam ve perakende emek (Henderson, 2013, s. 16).

Richard eşinden boşanma ve babalık vesayeti nedeniyle bozguna uğramış bir hâldedir. Çocuklarının kendine baba olarak ihtiyacından daha çok onun çocuklarına ihtiyacı vardır. "İyi görünüyor muyum?" diye çocuklarına sorduğunda altı yaşındaki Robby ve on beş yaşındaki Peter değişen rol bilinci ve gerçek ve güven arasındaki ince çizginin getirdiği panikle "iyi" diye karşılık verir (Henderson, 2013, s. 61). Eşinin karşısında oldukça güçsüz bir erkek profili çizen Richard bu boşanmadan eşine göre daha olumsuz etkilenmiş görünmektedir. Bir gün çocuklarının karşısında eline yakıcı bir madde dökerek elini yakar. Bu Richard'ın kendi varlığına duyduğu öfkedir. Çünkü işi, kariyeri ve dolayısıyla da evliliği ile hayata tutunamayan Richard için varlığı bir hiçlik ile yük olma arasındadır. Yani Richard için hiç, ağır bir yüküdür.

*Erkekler, Kadınlar ve Çocuklar'*da iş ve kariyere dair önemli bir vurgu yoktur. Çünkü artık sanal kültürün yaygınlaştığı dönemde öznenin ilgi alanı da sanal alana yönelmiş olduğundan dolayı sanal alanda beğenilmek ve ilişkiler üzerine odaklanılmıştır.

3.3. Nesneleşme

Tüketim malları ile çağdaş kimlik kaygıları arasında bir rezonans vardır. Kimlikler, tüketilmek amacıyla tüketim malları gibi sahiplenilmelidir. Dolayısıyla mağazalarda satılan, uzun ömürlü olmayan ve tamamen değiştirilebilir mallarla sağlanan kimlikler, çağdaş yaşamın zorluklarını karşılamak için ihtiyaç duyduğu şeyi sunar. Bu nedenle normatif düzenleme tüketici pazarının sürekliliği ve refahı için istenmeyen bir durumdur. Tüketicilerin ve piyasa işletmecilerinin çıkarları kesişir. Yani “General Motors için iyi olan, Amerika Birleşik Devletleri için de iyidir” sözü ile iletilen mesaj doğrudur. Bu nedenle tüketiciler toplumun seçim özgürlüğüne getirilen yasal kısıtlamalara karşı dirençlidir (Bauman, 2005, s. 29).

Parçalanmış öznenin kendine bir yer (kimlik) bulması açısından meta önemlidir. *Şeyleşme*, insan etkinliğinin geleneksel biçimlerinin araçsal olarak yeniden örgütlenmesidir (Jameson 2005, 251). Nicel olarak ölçülebilen şeylerin içine doluştuğu, sınırları belli soyut bir mekân oluşur. Nesnenin parçalanmış ve uzmanlaşmış biçimde üretilmesi öznelerin de rasyonel parçalanmalarını gerektirir. Öznenin mekanikleştirilmiş olarak parçalı çalışması, öznenin emeğini meta olarak satmasıyla söz konusudur. Öznel parçalanma, mekanikleşen üretim sürecinin özneleri, üretim sürecinin topluluğu bağlayan bağları koparmasıyla gerçekleşir ve atomize eder (Lukács, 1971, s. 90).

Amerikan Güzeli'nde Lester'in eşi Carolyn, dış görünüme ve maddiyata önem veren biridir. Tek derdi başarılı ve çok kazanan bir emlakçı olmaktır. Eşinden uzak olan Lester uzun bir aradan sonra eşiyile yakınlaşınca eşini öpmeye çalışırken Carolyn, Lester'in elindeki biranın kanepeye döküleceğini söyleyerek romantizmi bozar. Lester sinirlenerek bunun sadece bir kanepede olduğunu söyler. Carolyn ise İtalyan kumaşıyla döşenmiş dört bin dolarlık bir koltuk olduğunu belirtir.

Lester'in kızı Jane'nin arkadaşı Angela'ya olan saplantısını betimleyen sahneler gençliğini, erkekliğini ve cinselliğini yeniden kazanma arzusunu ve özlemine temsil eder. Lester'in fantezileri, banliyö normlarına karşı isyan etmektir. Diğer deyişle, kendisini bağlı tutan toplumsal açıdan uygunluk zincirlerini kırmak için çaba sarf etmektedir (Papajcık, 2006, s.41). Bu bağlamda, Lester'in ergen kızının arkadaşı Angela'ya ilgisini de ahlaktan ziyade toplumsal dayatmalarda arayabiliriz. Zaten Lester'in, Angela'nın bakire olduğunu anladığı an ondan uzaklaşır. Angela ise sürekli cinsellik üzerinden kimliğini kurmaya çalışan bir ergendir. Hiç cinsel deneyimi olmadığı hâlde herkese cinsel maceralarını anlatır.

Ben ve Sen ve Diğerleri'nde karakterlerin metalarda farklı bir ilişkisi vardır. Sylvie karakteri, materyal eşyalar aracılığıyla güvenlik arzusunun beyaz egemen öz-tanımı ile nasıl ilişkili olduğunu gösterir (Czudaj, 2016, s. 72). Christine, ayakkabı reyonunda çalışan Richard'a olan aşkını ayakkabılarının üzerine ben (me) ve sen (you) diye yazarak sembolize eder, bu aynı zamanda metayı fetişleştirmenin de temsili olarak okunabilir.

Robbie bir gün ağabeyinin internette sohbet (chat) ettiği kişiyle konuşur ve onunla buluşmak için randevulaşır. Robbie ile randevuya gelen ve anal seks içerikli fantezileri konuşan kişi, Center for Contemporary Art'daki işkadını Nancy çıkar. Cinselliği öğrenmek isteyen diğer ergenler ise iki kız arkadaş olan Heather ve Rebecca sürekli cinsellik üzerine konuşlar ve kendilerinden yaşça büyük olan Andrew ile garip bir şekilde flörtleşirler. Normatif kategoriler filmdeki genç kızlar tarafından cinsel yoldan rahatsız ediliyor olsa da anti-normative cinsiyete dayalı varyans veya eşcinsel erotizm tarafından işaretlenmemektedir. Fakat film, bir belirsizliğe neden olmaktadır (Henderson, 2013, s. 16). Film, çocuklar ve genç yetişkinler realitesine, genç karakterlerin cinselliği keşfine de odaklanmaktadır. Bu karakterlerle pedofili bir anlamda tartışılmaktadır (Czudaj, 2016, s.

72). Yönetmenin feminist bakış açısı dikkati çeker. Film bir queer teorisine göre yorumlanacak veriler sunmasa da toplumda genel olarak kimlik çeşitliliğini ve insanların bu anlamda dışlanmadığı bir dünyayı yansıtır. Diğer deyişle insanlar kimliklerinden, görünüşlerinden ziyade olumlu ya da olumsuz karakterleriyle kendilerini ortaya koyarlar.

Erkekler, Kadınlar ve Çocuklar'da gerek ebeveynler gerekse gençlerin ana konusu cinsellik üzerinedir. Kızlar cinsel deneyimlerini konuşmakta, model gibi pozlarını sosyal medyaya koymakta, bu pozları odalarının duvarlarına asmakta, zayıf kalmak için yemek yememekte; erkekler porno sitelere girmekte; kadınlar internetten partner bulmakta, çocuklarını sosyal medyada bu içeriklere karşı korumaya çalışmakta ya da bilakis çocuğunun model olması için uğraşmaktadır. Kısacası küçükten büyüğe herkesin hayatında sanal bir cinsellik vardır. Çiftler aynı yatakta bile ellerinde tabletlerle yatmakta, birbirleriyle temas etmemektedir. Birbirleriyle birlikte olmayan çiftler, sosyal medyadan buldukları insanlarla birliktelik yaşarlar. Sanal seks artık insanların yaşamının öyle bir parçası olmuştur ki 15 yaşındaki Chris porno izlemeden ereksiyon olamaz, hatta bir gün gerçek bir ilişki esnasında ereksiyon olamadığı için kızla birlikte olamaz. Chris'in babası Don ise porno film izlemeden mastürbasyon yapamamaktadır.

3.4. Sanallık

Amerikan Güzeli'nin afişinde ve Lester'in iş yerinde yazan "Look closer" (yakından bak), insanların hayatına daha yakından bakmamıza bir çağrıdır, çünkü filmde kimse, kendi değildir. Filmde herkesin statü ya da maddeye verdikleri önem gösterilir. Lester'in eşi hep iyi görünmeye çalışan, başarılı olmanın çok önemli olduğu düşünen, çok para kazanmaya çalışan, zengin insanlara ilgi duyan biridir. Nazi hayranı, otoriter, homofobik Albay Fitts'in ise film sonunda eşcinsel olduğu ortaya çıkar. Oğlu Ricky babasına itaat ediyormuş gibi yapar ama gizlice uyuşturucu kullanır. Babası idrar testi için örnek istediğinde başkasından aldığı temiz örnekleri verir. Angela hiç cinsel deneyim yaşamadığı hâlde cinsel deneyimlerinden bahseder. Bu kurgusal dünyayı ilk kıran Lester olur.

Lester'in baba olarak restorasyonu, kastrasyonun kabul edilmesiyle gerçekleşir. Ricky, Lester'a görünmeyen bir dünyayı ve güzelliğin yüzeysel görüntüden değil "şeylerin" ardında olduğunu gösterir. Lester, kendisini yerinden eden kökten bir ötekilik hissini yakalar ve kabul etmeye başlar (Hausmann, 2004, s. 113-114).

Ricky'nin kameraya çektiği ve rüzgârda uçuşan bir plastik poşet görüntüsü vardır. Ricky'nin hayatın anlamı olarak yorumladığı poşet görüntüsünde poşet doğa içindeki yaprakların uçuşuna uyum sağlayamamaktadır. Karakterlerin yaşamı bu görüntüde saklıdır. Herkes yapaydır (Rigel, 2001, s. 16). Yapay olan plastik poşet de esintiye uyumsuzdur, doğallık dışındadır. Her bireyin Amerikan rüyasında zengin olacağını garantilendiği bir toplumda sistemin kaybedenleri büyük bir yanılgıdan sonra büyük bir yenilgi de yaşamaktadırlar. Filmde Amerikan banliyösünün küçük burjuva orta sınıf beyaz ailelerin hayatlarına filmde çağrı yapıldığı gibi daha yakından (Look closer!) baktığımızda bu kaybedilmişliği görürüz.

Ben ve Sen ve Diğerleri filminde Richard'ın çocuklarının bilgisayarını çok kullanmaları ve özellikle altı yaşındaki Robbie'nin sanal sohbet yapması gibi Christine de videolar çekerek sanat yapmaktadır. Aslında sanallığa bir vurgu vardır. Bu sanallık insanların hayatlarında da paralel olarak görülmektedir. Filmin çekildiği 2000'lerin ortasındaki dönemde bugünkü anlamda sosyal medya yoktu, ancak MSN gibi sohbet (chat) programları vardı ve filmde de bu programlar sohbet için kullanılmaktadır. Richard'ın çocukları Peter ve Robbie evdeki bütün zamanlarını bilgisayar başında geçirmekte, ASCII kodları ile bilgisayarda resim yapmakta ve tanımadıkları biriyle cinsellik içerikli sanal sohbet etmektedir.

Erkekler, Kadınlar ve Çocuklar'da filmin hemen hemen bütün karakterlerinin sanal alanda olduklarından başka bir dünyaları ve benlik sunumları vardır. Eşler birbirini aldatmakta, porno sitelere girilmekte ve gençler de burada bedenlerini nesneye dönüştürmektedir. Brandy aşırı kontrolcü anneye ve Tim ilgisiz baba ile onu terk etmiş bir anneyle sahipken ailelerine rağmen doğru yolu kendi tercihleriyle bulmaktadırlar. Yani filmdeki birçok insandan ve kendi ebeveynlerinden daha gerçek, doğal, yabancılaşmamış bir duruşları vardır. Filmin afişinde herkesin elinde cep telefonu varken Brandy ve Tim sadece birbirine sarılmaktadır. Gerçek ilişkiyi, gerçek dünyada sanaldan uzak yaşamaktadırlar.

3.5. Sistemden Çıkış

Sistemden çıkış, sistem içinde kaybeden (loser) olmayı kabul etmekle ve bunu bir kurtuluş fırsatına çevirmekle başlamaktadır. *Amerikan Güzeli*'nde Lester için bu kırılma noktası işten istifa etmesiyle başlar. Sistemin kendine dayattığı kariyer ve mesleğe dair değerleri istifayla reddeder. Gençler gibi fastfood dükkânında part-time iş bulur, yüksek sesle müzik dinler, spor yapar, uyuşturucu içer, kızının arkadaşına ilgi duyar. Yani orta sınıf, beyaz, düzenli hayata sahip bir Amerikan aile babasının portresini alaşağı eder.

Ancak Lester'ın sistemin dışına çıkmak istemesinin cezası Nazi hayranı komşusu Albay Fitts tarafından verilir. Fitts bastırılmış eşcinsel duygularının Lester tarafından reddedilmesinden sonra Lester'ı vurur. Son sahne ise herkesin kendisiyle yüzleştiği bir sahnedir. Lester ise bu yüzleşmeyi diğerlerinden önce yapmıştır. Bu nedenle ölüm onun için bir kurtuluş olduğundan dolayı yüzünde mutlu bir ifadeyle bu dünyadan ayrılır. İzleyicinin en çok özdeşleşme yaşadığı karakter olan Lester yalan dünyadan çekip alınır. Bu izleyiciye ilginç bir şekilde ölümün bir kurtuluş olduğu anın alegorisini çizer. Filmin açılışında Lester seyirciyle konuşarak seyirciyi hayatında yer almaya davet eder. İzleyici en başta hikâyenin sonunu bilmektedir: Kahraman ölecektir. Bundan dolayı normalde trajedi olması gereken Lester'ın ölümü, iyimser bir vizyonla sona ermektedir (Voeltz, 2017, s. 75). Yani izleyici Lester'ın yaşarken ruhsal ölümü ile bedensel ölümü arasındaki geçişi izler. Lester öldüğündeki yüzündeki mutlu ifadenin Mendes'in tiyatro yönetmenliğinden gelmesiyle de bir ilgisi vardır. Bu teatral yapı, Dante'nin İlahi Komedyası'ndaki Cennet'in 21. Kanto'sunda yer alan dizelerdeki Beatrice'nin cennete gidişini müjdeleyen bölümü anımsatmaktadır. Yani Lester da Beatrice gibi bu cehennemden kurtulmuştur (Rigel, 2001, s. 17-18). Aynı zamanda her yere sıçramış, dehşet verici bir kan lekesinden ziyade masa üzerinde hafifçe süzülen bir kan vardır.

Ben ve Sen ve Diğerleri'nde insanlar arasındaki yabancılaşmış iletişim ve ilişkilerden bahsedildiği ve farklı hikâyelere yer verildiği için filmin sonuna doğru genel olarak herkeste doğru kişiyi bulma ve doğru iletişimi kurma üzerine bir aydınlanma olur.

Erkekler, Kadınlar ve Çocuklar'ın sonunda olayların çözülme bölümünde insanlar önce sorunlar ve insanlarla sonra kendileriyle yüzleşirler. Brandy'nin annesi, Brandy'nin gizli bir hesabının olduğunu ve kızının hastanede Tim'e sarıldığını görünce Tim'i çok sevdiğini anlar; Tim'in babası oyun grubunda Tim'in annesiyle ilgili yazdıklarını görür ve oğlunu anlar; tek derdi Hollywood'da oyuncu olmak isteyen Hannah'ın annesi kızını ünlü yapmak uğruna çok tehlikeli sitelerde fotoğraflarını paylaştığını anlar; Don eşinin kendi yaptığı gibi sanal ortamdaki tanıştığı biriyle kendisini aldattığını anlar; Allison çocuk düşürdükten sonra sevdiği erkeğin ona olan ilgisizliğini görünce yanlış kişiye değer verdiğini anlar.

Sonuç

Bu çalışmada yabancılaşma kuramı bağlamında incelenen ve Amerikan banliyösünde geçen üç film, kendi döneminin teknolojik gelişmelerinin getirdiği yeni değerlere göre yabancılaşma, yalnızlaşma ve değer olgusuna odaklanmaktadır. Filmlere bakıldığında materyalist bir yalnızlıktan, tek başına olsa da her an iletişimde olunabilecek bağlantı içindeki çoğul bir yalnızlığa doğru geçiş vardır. Modern dönemin fiziksel kalabalıklar içindeki yalnızlığı teknolojik dönemin ağlar içindeki yalnızlığına dönmüştür. İnsanlar bağlantı içinde sosyalleşmekte, kimlik inşa etmekte ve iletişim kurmaktadır. Filmlerin ana karakterlerinin en büyük sıkıntısı gerçeklikle ilgilidir. Sanal ve kurgusal bir hayattan uzak durmaya çalışırken çevreleri ise sanal bir dünya içinde yaşar. Filmlerde kurgusal, sanal ya da gerçek olmayana dair dönemin teknolojisine göre bir eleştiri vardır. Filmlerde genel olarak gerçeklik, bu dünyaya ait olmak, insanın dünyadaki yalnızlığının farkında olma hâli, aile, arkadaşlık, paylaşmak, sadelik, özgürlük, gereksiz olandan kurtulmak, minimal hayat olumlanmaktadır.

Amerikan Güzeli'nin çekildiği döneme baktığımızda 1998'de yaşanan Monicagate skandalının ertesi yılı filmin çekildiğini görmekteyiz. Bu nedenle film, ahlaki açıdan bir kara mizahtır (Karlyn, 2004, s. 69). Filmin yönetmeni Sam Mendes; Clinton döneminde yaşlı erkekler ve genç kadınlar arasındaki ilişkiler, gündelik uyuşturucu alma, askeri eşcinseller, genç yaşta cinsellik, Columbine saldırısı vb.den bahsederek filmin çekildiği dönemin önemli konularını hatırlatır (Price ve Nicholas, 2003, s. 134). *Amerikan Güzeli*'nde Lester'in özgürleşme çabası sürecinde etrafında olan biten olaylar, insan ilişkileri üzerinden olumlanan ve olumsuzlanan değerler vardır. İnsanlar genel olarak yalan hayatlar içerisinde yaşamakta, dışarıya kusursuz profil çizmeye çalışmakta, Amerikan rüyası peşinden koşmakta, orta sınıf burjuva ailesinin materyalist değerlerini korumaya çalışmaktadır. Filmde; saygı, sevgi, aile, sadelik, mütevazılık, minimalizm, gerçeklik, egosuzluk gibi değerler olumlanırken cinselliğe dayalı ilişkiler, ego, para kazanma hırsı, Amerikan rüyası, gösteriş, güç, yalan hayatlar, materyalist değerler olumsuzlanmaktadır.

Ben ve Sen ve Diğerleri filminde materyal değerlerle dijital değerlerin bir sentezi vardır. Bu nedenle filmde insanlar arasındaki iletişimsizlik eski ve yeni dönemin değerleri üzerinden işlemektedir. Filmde gerçek ve sanal dünya farkı bugünkü kadar net olmamakla birlikte sanallığın başlangıcı olmasından dolayı sanal olana bir eleştiri vardır. Filmde gerçeklik, sevgi, saygı, aile, komşuluk, iyilik, sadelik olumlanırken sanallık, bencillik, iletişimsizlik olumsuzlanmaktadır.

Erkekler, Kadınlar ve Çocuklar'da olumlanan değerler gerçek dünyaya ait olanlardır. Gerçek dünyadaki sevgi, cinsellikten daha önemli olan ve sevgiye dayanan temas, gerçek dünyaya aitlik, kendi olmak, evrende insanın hiçliği ve egosuzluktur. Olumsuzlanan değerler ise cinsel amacı olan flörtöz davranışlar, sevgiye dayanmayan cinsel birliktelikler, sanallık, gösterişin önemli olduğu hayatlar, şöhret, para kazanma hırsı, ego, sosyal medyadaki kurgusal benlik sunumlarıdır.

Genel olarak söylersek, fiziksel ya da gerçek dünyada insanın tek başınalığından sanal dünyada bağlantı içindeki çoklu yalnızlığa geçiş vardır. Zamanın tekno ruhuna uygun olarak öznenin kendini inşa etme biçimleri fiziksel dünyadan dijital alana doğru evrildikçe, yalnızlığı ve değerleri de bu yönde değişmektedir. Gerçek dünyada materyaller arasında nesneleşme üzerinden yaşanan yabancılaşma, dijital dünyada virtüellikler içindeki bir nesneleşme üzerinden yaşanır. Böylece önceleri materyalist kültür içinde marka, başarı, para, kariyer, lüks eşyalar vb. birey için öncelikliken yeni dönemde sanal dünyada benlik sunumu, bedenin tüketimi ve sanal ilişki biçimleri öne çıkmaktadır. Diğer deyişle fiziki

dünyada metalar üzerinden kurulan bir nesneleşmeden sanal dünyada kimlik, beden ve benlik üzerinden kurulan bir nesneleşmeye geçilir.

Yabancılaşma ve yalnızlık, özellikle Sanayi Devrimi'nden beri kentlerde geleneksel bağlardan kopmaya başlamış ve kapitalist üretim biçimi içinde mekanikleşmiş insanın yaşamında belirgin bir şekilde kendini göstermeye başlamıştır. Yalnızlaşan öznenin değerleri ise dönemin kültür endüstrisi ve kapitalist ideolojinin sunduklarına göre biçimlenmiştir. Bugün ise öznenin dijitalleşen hayat içinde gittikçe kırılanlaşan ve parçalanmış bir özne vardır. Ancak parçalanmış öznenin hâlâ yalnızlaştığını söylemek bir yanılsamadır. Çünkü yalnızlık, doğadan çoktan kopmuş olan insanın en temel gerçekliği olarak anlam yaratmaya başladığı günden beri karşısında durmaya devam etmektedir. Ancak öznenin, zamanın ruhuna uygun olarak anlamsal bağlamda gittikçe daha akışkan, köksüz ve bağısız hâlde bu yalnızlığı deneyimlediği söylenebilir.

Kaynakça

- Abbate, S. (2014). *Authentisch und wertorientiert kommunizieren: Wie sie ihre unternehmenskommunikation an werten ausrichten*. Wiesbaden: Springer Gabler.
- Bauman, Z. (2005). *Work, consumerism and the new poor*. Maidenhead: Open University.
- Bauman, Z. (2006). *Liquid modernity*. Malden: Polity.
- Bauman, Z. (2008). *Modernity and the holocaust*. Cambridge: Polity Press.
- Czudaj, A. (2016). *Miranda July's intermedial art: The Creative Class Between Self-Help and Individualism*. Bielefeld: Transcript Verlag.
- D'Andrade, R. (2008). *A study of personal and cultural values: American, Japanese, and Vietnamese*. New York: Palgrave Macmillan.
- Durkheim, É. (1973). *On morality and society: Selected writings*. Chicago: The University Of Chicago Press.
- Durkheim, É. (2002). *Suicide: A study in sociology*. (Çev. A. Spaulding), George Simpson, London: Routledge.
- Hausmann, V. (2004). Envisioning the (w)hole world "behind things": Denying otherness in American Beauty. *Camera Obscura*, 19(1), 112-149.
- Henderson, L. (2013). *Love and money: Queers, class, and cultural production*. New York: New York University Press.
- Jameson, F. (2005). Kitle kültüründe şeyleşme ve ütopya. E. Mutlu (Der.). *Kitle iletişim kuramları*. (s. 250-284). Ankara: Ütopya Yayınları.
- Giddens A. (1996). *The consequences of modernity*. Cambridge, UK: Polity.
- Karlyn, K. R. (2004). "Too close for comfort": "American Beauty" and the incest motif. *Cinema Journal*, 44(1), 69-93.
- Kim, K. (2003). *Order and agency in modernity Talcott Parsons, Erving Goffman, and Harold Garfinkel*, State Albany: University of New York Press.
- Kluckhohn, C. (1962). Values and value-orientations in the theory of action: An exploration in definition and classification. T. Parsons and E. A. Shils (Eds.), *Toward a general theory of actions*. (p. 388-433). Cambridge: Harvard University Press.

- Lukács, G. (1978). *Marx's basic ontological principles*. (Çev. D. Fembach), London: Merlin Press.
- Lukács, G. (1971). *History and class consciousness studies in Marxist dialectics*. (Çev. R. Livingstone), Cambridge: The MIT Press.
- Marx, K. (1961). On the accumulation of capital. T. Parsons, E. Shils, K. D. Naegele and J. R. Pitts (Ed.), *Theories of society*. (p. 1226-1253). New York: The Free Press of Glencoe.
- Marx, K. (1988). *Economic and philosophic manuscripts of 1844*. (Çev. M. Milligan). New York: Prometheus Books.
- Marx, K. (2012). *Louis Bonaparte'in 18. Brumaire'i*. (Çev. S. Belli). Ankara: Sol Yayınları.
- McAlister, J. F. (2008). Unsafe houses: The narrative inversion of suburban morality in popular film. *Liminalities: A Journal of Performance Studies*, 4(1), 1-25.
- Özgökbel Bilis, P. ve Bilis, E. (2018). The role of locally produced and digitally animated cartoons in the process of acquisition of social values. G. Sarı (Ed.), *Handbook of research on children's media consumption of digital media*. (p.195-208). Hershey, PA: IGI Global.
- Papajcik, J. L. (2006). *The rhetoric of American beauty: A value analysis*. The Graduate Faculty of the University of Akron Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ohio.
- Papenheimer, F. (2000). Alienation in American society. *Monthly Review*, 52(2), 36-53.
- Parsons, T. ve Shils, E. A. (1962). Values, motives, and systems of action. T. Parsons and E. A. Shils (Ed.), *Toward a general theory of actions*. (s. 47-278). Cambridge: Harvard University Press.
- Parsons, T. (1991). *The social system*. London: Routledge.
- Price, J. ve Nicholas, J. (2003). AS media studies. *Cheltenham*: Nelson Thornes.
- Rattner, J. ve Danzer, G. (2011). *Persönlichkeit braucht tugende: Positive eigenschaften für eine moderne. Welt*. Berlin: Springer Verlag.
- Rigel, N. (2001). Gülün adı: Amerikan güzeli. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (11), 15-18.
- Sartre, J. P. (1993). *Being and nothingness*. (Çev. H. E. Barnes), Washington: Washington Square Press.
- Sartre, J. P. (2007). *Nausea*. New York: New Directions Publishing.
- Sayers, S. (1998). *Marxism and human nature*. London: Routledge.
- Simmel, G. (1971). On individuality and social forms. D. N. Levine (Ed.), Chicago: The University Of Chicago Press.
- Simmel, G. (2004). The philosophy of money. (Çev. T. Bottomore and D. Frisby). London: Routledge.
- Tolman, E. C. (1962). A psychological model. T. Parsons and E. A. Shils (Ed.), *Toward a general theory of actions*. (p.279-364). Cambridge: Harvard University Press.
- Tönnies, F. (2001). *Community and civil society*. (Çev. J. Harris ve M. Hollis), Cambridge: Cambridge University Press.

- Voeltz, R. A. (2017). How well has American Beauty aged?: A critical review of the suburban film genre. *49th Parallel*, 39, 66-87.
- Weber, M. (1992). *The protestant ethic and the spirit of capitalism*. (Çev. T. Parsons). New York: Routledge.
- White, B. J. (2002). American beauty, gladiator and the new imperial humanitarianism. *Global Media Journal*, 1(1), 1–36.
- Woodfin, R. (2004). *Introducing Marxism: A new look for the introducing series for fall*. Cambridge, GBR: Totem Books.